

Zondag 5 juli 2026
derde van de zomer

Lezing uit het eerste testament: Zacharia 9,9-10

*Lied: 'Dit is een dag van zingen' – **lied 552, 1 en 2***

Evangelielezing: Matteüs 11,20-30

*Lied: 'Voor kleine mensen is hij bereikbaar'
(naar psalm 72; t. Huub Oosterhuis, m. Tom Löwenthal; Zangen van Zoeken en Zien 467b)*

Overweging

'Ik zal de gevangenen vrijlaten uit de put zonder water'... zo spreekt Zacharia.

Een put zonder water. Waarin je niet verdrinkt, maar geen kant op kunt. Waar je niet hoeft te spartelen om je hoofd boven water te houden, maar waar je permanent dorst hebt...

Voor mensen in die put schrijft Zacharia. Ze hebben jarenlang in ballingschap geleefd. Ze hebben het overleefd – maar ze leefden niet. Nu zijn ze terug. En het gaat niet zo goed. Ze zijn nog steeds aan het overleven. Als gevangenen in een put zonder water. Alsof ze geen kant op kunnen. Passief. Zonder daadkracht. Zonder het thuisgevoel waar ze op hadden gehoopt. Zonder inspiratie of dromen voor de toekomst. Lamgeslagen.

Gevangen in een put zonder water... Kunnen we ons er iets bij voorstellen?

Wanneer je te hard hebt moeten werken en te lang op je tenen hebt moeten lopen, bijvoorbeeld. Wanneer er teveel van je is gevraagd. Of wanneer je een tijd lang teveel van jezelf hebt gevergd. Of wanneer je te lang achtereen hetzelfde op dezelfde manier hebt gedaan, waardoor je afgestompt raakt en vastgeroest.

Ik denk ook aan eenzaamheid. Die kan verlamdend werken. Je gaat er niet meer op uit, blijft binnen zitten en voelt je daardoor nog eenzamer.

Er zijn veel manieren waarop je een 'balling' kunt worden: vervreemd van jezelf; niet thuis daar waar je bent.

In de bijbel zijn er drie mensen die in zo'n put werden gegooid.

Jozef, de dromer, die zo irritant werd dat zijn broers hem in een put achterlieten.

Jeremia, die een boodschap had die de leiders niet wilden horen.

Daniël, die in de put van de leeuwen werd gegooid omdat hij weigerde mee te doen aan corrupte politiek.

Alle drie overleefden ze het. Zijn ze door God in het gelijk gesteld. Het zijn opstandingsverhalen. Verhalen waarin we de opstandingskracht van God herkennen. Zacharia heeft goed nieuws voor wie zich in een put zonder water voelt: het wordt anders. Juich, schreeuw het uit van vreugde, want je koning is in aantocht. God laat je niet aan je lot over. Hij heeft een verbond met je gesloten en brengt bevrijding met zich mee.

In de evangeliën gaat het ook over die put, maar dan andersom: niet een mens, maar *God* is in een put zonder water gegooid. Jezus doet wat hij kan om God daaruit te bevrijden. Uit de regeltjes. Uit de dorre opvattingen die niets met God te maken hebben. Uit braafheid, uit logica, uit een religieus systeem. Uit fundamentalistische denkbeelden. Jezus is bezig God te redden, zou je kunnen zeggen. Doen wij dat niet soms ook: God gevangen zetten? Door bijvoorbeeld te denken: 'áls er een God bestaat, dan moet hij nu toch ingrijpen...' We zetten God gevangen in onze verwachtingen. Is het niet de geschiedenis door gebeurd dat mensen ervan overtuigd waren dat God aan hún kant stond? Zoals iemand het schreef: 'God wordt niet geacht op belangrijke punten wezenlijk met ons van mening te verschillen.' Daarmee zetten wij God vast.

En als God gevangen wordt gezet, zijn ook wij niet meer vrij; dan worden we tot ballingen, opgesloten in een put zonder water.

Zo is het ook als God verdwijnt uit het bewustzijn van mensen. Zo is het wanneer mensen zichzelf tot god maken, zich machtig wanen, denken dat ze alles beheersen inclusief het leven zelf. Wanneer we denken op van alles recht te hebben. Wanneer we vergeten dat het leven een geschenk van God is.

Een paar weken terug had ik het over Etty Hillesum. Zij schrijft hier iets over: 'Binnen in mij zit een heel diepe put. En daarin zit God. Soms kan ik erbij. Maar vaker liggen er stenen en gruis voor die put, dan is God begraven. Dan moet hij weer opgegraven worden,' zegt ze. Temidden van de verwoesting van de oorlog schrijft ze: 'misschien is dit wel het enige waar het op aan komt – dat wij jou moeten helpen God.'

Steeds meer ontdekt Etty in haar dagboeken dat God niet ver weg is. Dat hij in haar woont. In de onderste laag van haar wezen. God komt daardoor steeds dichterbij. Wordt steeds meer werkelijkheid voor haar. Net als bij Jezus groeit in haar het besef dat Gods rijk niet van een andere wereld is, maar hier en nu, in ons midden.

Hoe haal je die stenen en dat gruis voor die put weg? Hoe voorkom je dat God onder het puin bedolven raakt?

Zacharia en Jezus geven er het antwoord op: door nederigheid.

U hebt deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen gehouden, zegt Jezus, maar ze aan eenvoudige mensen onthuld. Wijsheid en scherp verstand zijn niet de sleutel; eenvoud is dat wel. Want het gaat om nederigheid en zachtmoedigheid. Ik ben nederig en zachtmoedig, zegt Jezus. Als de koning over wie de profeet Zacharia het heeft: nederig komt hij aanrijden op een ezel.

Nederigheid, dat is niet jezelf klein maken. Dat is geen onderdanigheid.

Dat is beseffen wie je bent: een mens.

Kwetsbaar als het gras dat 's morgens ontkiemt en opkomt en dat 's avonds verwelkt en verdort. Dat is onze ware aard. Dat maakt ons niet klein of minderwaardig, dat maakt ons méns.

Dat kan heel moeilijk zijn te aanvaarden. Hoe aanvaard je je eigen eindigheid? We willen het liefst dóór, meer van hetzelfde, langer mee...

Maar het kan ook opluchten. Het kan allerlei problemen die we met het leven hebben relativeren. Dat we ouder worden, bijvoorbeeld. Dat we met het ouder worden gebreken krijgen. Dat we afscheid moeten nemen, ons leven lang: van onze jeugd, van de hoeveelheid energie die we vroeger hadden, van het leven zoals dat vroeger was, van onze gezondheid... Het is niet

onze schuld dat we dat allemaal los moeten laten en verliezen. Het hoort bij het menszijn. Het maakt ons niet kleiner dan een ander, iedereen gaat door ditzelfde proces heen. Nederigheid, dat is weten wat de essentie is van het leven: een geschenk. Dat is weten dat dit aardse bestaan tijdelijk en begrensd is. Dat is weten dat wij mensen niet de spil zijn van het universum. Zo belangrijk zijn we niet.

En toch, vertelt ons de bijbel, zijn wij geschapen naar Gods beeld. En toch, zegt het christelijk geloof, vindt God het menszijn van zo'n grote waarde dat hij mens werd in Jezus.

Dat is dichtertelijke Bijbeltaal. Een taal die ons inzicht wil geven. Je zou kunnen zeggen: het beste in ons is God. Waarvan je echt houdt in een ander, is God. Wat eeuwig is in ons, is God. Wie wij het meest wezenlijk zijn, is God-in-ons. Etty gaf hier haar eigen woorden aan: 'wij moeten jou helpen God en de woning in ons waar jij huist, tot het laatst verdedigen. Je moet het heus zo goed mogelijk bij me hebben.'

Etty was bevrijd van haar op-zichzelf-gericht-zijn. Ze was bevrijd uit de put zonder water. God was haar kern. Niet het streven naar haar eigen behoud. Zelfs niet het behoud van haar geliefden.

Daar wordt een mens eenvoudig van. Eenvoudig, niet ingewikkeld meer. Niet opgesloten in een put zonder water. Voor wijzen en verstandigen is God verborgen, zegt Jezus, maar aan eenvoudigen wordt God onthuld. Wanneer je eigen problemen het middelpunt van je leven vormen, blijft God verborgen. Of wanneer je eigen geloofsprestaties in het centrum staan. Wanneer je beseft hoe God het middelpunt is, ga je hem ineens overal zien.

Muziek